

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНОМУ ВУЗІ

Т.О.ЛЕЩЕНКО, І.М. САХАРЧУК

Основою робочої концепції з цього питання стало глибоке усвідомлення того, що процес становлення української державності, відродження історії, культури, духовних традицій України стає тим потужним соціально-історичним фактором, який поступово формує якісно новий комплекс вимог до фахівця з вищою освітою, насамперед, лікаря. У медичному вузі в комплексі освітньо-професійних вимог до студента - майбутнього лікаря чільне місце має займати сформоване і усвідомлене почуття гуманності. Гуманність як одна з визначальних професійних ознак медика сьогодні має органічно сполучатися з глибоко усвідомленим почуттям національної гідності громадянина України, частки її духовного, інтелектуального потенціалу.

Формування таких особистісних якостей одна з важливих цілей, досягнення якої значною мірою забезпечується використанням виховного потенціалу дисциплін.

Так, великі можливості для гуманізації навчального процесу має курс "Ділова українська мова". Крім основної навчальної мети - опанування нормами усного мовлення, удосконалення правописних навичок, оволодіння україномовною медичною термінологією, цей курс передбачає широке ознайомлення студентів з найбільш важливими фактами історії України у їх новому трактуванні, з цікавими літературними явищами, матеріалами з народознавства тощо.

Гуманізація навчального процесу практично реалізується завдяки широко розгалуженій системі відповідно змістовно насиченого дидактичного матеріалу: текстів для удосконалення усного мовлення та перекладу, тестових завдань, вправ, розмовних тем.

Важливим методичним прийомом вважаємо використання художніх творів, які спонукають студентів замислитися над кращими професійними якостями лікаря, зокрема і гуманністю. Серед таких творів на особливу увагу в медичному вузі заслуговують твори про Велику Вітчизняну війну. Скажімо, оповідання "Воля до життя" О.Довженка, яке використовується на занятті "Лексика української мови", повністю присвячене подвигу військового хірурга Миколи Дудка, прототипом якого стала реальна людина - чоловік сестри О.Довженка Микола Омелянович Дудко, головний хірург 38-ї армії. Цей твір може стати хрестоматійним для студентів - медиків, бо у ньому з надзвичайною художньою силою і переконливістю переданий професійний гуманізм лікаря, гідний наслідування.

Використовуємо також творчість видатних українських письменників, де ідеї гуманізму знайшли концептуальний вияв. Потужним потенціалом для почуття гуманності володіють заняття, на яких звертаємося до творчості письменників - представників Розстріляного відродження : М.Зерова, М.Драй-Хмари, Є.Плужника, а особливо -М.Хвильового.

Однією з невід'ємних ланок процесу гуманізації навчання вважаємо екологічне виховання, елементи якого теж систематично впроваджуються в лекції та

практичні заняття. Особливо плідно тут використовуються кращі здобутки сучасної української поезії, зокрема Л.Костенко, І.Драча, у творчості яких екологічна тематика останнім часом стала найактуальнішою. Причому підбираються тексти, де йдеться про всеосяжність екологічного лиха, де автори апелюють до громадянської свідомості, патріотичних почуттів своїх співвітчизників.

Потребу "олюднення людини", особливої гуманізації професії лікаря, екологію духовності наголошуємо практично на всіх заняттях.

Підкреслюється те, що причина екологічних негараздів не лише суто технічна, вона криється у нас самих, у деформації національних почуттів, у катастрофічній епідемії бездуховності, у "духовному Чорнобилі".

Ефективним засобом гуманізації навчального процесу зарекомендувало використання багатого традиційми історико-літературного, краєзнавчого матеріалу Полтавщини. Крім введення елементів краєзнавства у методичну систему навчальних занять з дисциплін кафедри, широке застосування і високу ефективність мають навчальні екскурсії до краєзнавчого, художнього та, літературно-меморіального музеїв Полтави, зокрема, музею І.П.Котляревського з наступним обговоренням експозицій і написанням творів.

Дієвим засобом гуманізації навчального процесу вважаємо також відзначення ювілеїв видатних українських письменників, особливо полтавців.

У 1999 році відзначаємо 230-річчя І.П.Котляревського; 80 - річчя п'єси "Наталка Полтавка"; 150- річчя від дня народження Панаса Мирного.

Скажімо, до 60-річчя з дня народження відомого українського письменника, поета-гуманіста В.Симоненка, нашого земляка, у темі "Стилі української мови" пропонувався твір на тему "Ти знаєш, що ти людина". Ось кілька цитат : "Совість, любов до ближнього, терпимість, відповідальність - це основні риси духовного самопочуття людини" /Кузнецова Ірина/; "В кожній людині повинне бути добре серце і світла душа - і тоді, на нашій Землі стане трішки легше жити" /Власюк Світлана/; "Кожна людина повинна бачити в іншій особистість, поважати чужу думку - тільки тоді вона може заслуговувати повагу і прихильність оточуючих" /Ніколенко Світлана/, " У наш час людина поступово втрачає всі свої найкращі якості і стає ворогом навколишнього середовища "; /Титова Людмила/; "Серед вічних питань, які задає собі людина,-Звідки ? Хто я? Чому я живу? Який смисл мого буття? Я часто задаю їх собі, бо хочу знайти своє місце у житті. Хотіла б промити якнайкраще, як найгідніше, щоб життя було наповнене добрими справами. Я повинна пізнати свою сутність, зрозуміти інших людей, природу, що мене оточує. Адже це дуже нелегко - бути людиною !" /Ковач Габрієла/.

Стало вже традицією проведення на кафедрі Дня української мови (9 листопада) та Шевченківського вечора, які сприяють вихованню почуття патріотизму, національної гідності, любові та поваги до кращих надбань національної культури, рідної мови.

Інтенсивній гуманізації навчального процесу сприяє також і обладнання навчальних аудиторій.

Так, із січня 1994 року створена кімната-музей українського побуту, кінця 19 - поч.20 ст., аудиторія "Літературна Полтавщина" де проводяться навчальні заняття

та екскурсії для інтернів і слухачів передатестаційних циклів. У музеї українського побуту зусиллями студентів зібрані унікальні колекції одягу, рушників, гончарних виробів, предметів побуту утилітарного призначення. Сам процес створення експозицій цього міні-музею мав незаперечний гуманізуючий, виховний вплив. На сьогодні продовжуємо роботу над обладнанням ще двох аудиторій, експозиція яких буде присвячена письменникам Полтавщини - класикам та сучасникам, а також їхній ролі в історії розвитку української мови. У одній із аудиторій руками студентів створене панно "Українська хата".

Підвищенню професійного рівня викладачів у гуманізації навчального процесу сприяють методичні та наукові семінари кафедри, на яких заслуховуються та обговорюються доповіді на теми: "Формування національної гідності та патріотизму на заняттях з української мови", "Про використання краєзнавчих і народознавчих матеріалів у процесі вивчення української мови", "Гуманізм творчості і громадської діяльності Котляревського", "Гуманістична спадщина Сквороди і сучасність", "Питання патріотизму у сучасному краєзнавстві", "Літературні та культурні традиції Полтавщини", "Т.Г. Шевченко і Полтавщина", "Проблеми народознавства у медичному вузі" та ін.

Результати своєї роботи у вдосконаленні методів і прийомів гуманізації навчального процесу викладачі кафедри повідомляють на навчально-методичних вузівських і міжвузівських конференціях, скажімо, на такі теми: " До питання гуманістичного виховання студентів у вузі", "Використання здобутків сучасної української поезії у системі екологічного виховання студентів-медиків", "Про деякі аспекти гуманітарної підготовки студентів-медиків", "Про деякі шляхи виховання професійних якостей лікаря на матеріалі творів про Велику Вітчизняну війну", "Методичні аспекти використання виховного потенціалу з української мови у медичному вузі", "Про деякі аспекти виховання у студентів гуманності як однієї з провідних якостей професії лікаря", "Про деякі шляхи екологічного виховання студентів-медиків на заняттях з української мови" та ін.

На виконання рішень Всеукраїнського організаційного комітету з підготовки та проведення акції "Передаймо нащадкам наш скарб - рідну мову" та відповідного розпорядження заступника голови Полтавської облдержадміністрації, з цього питання у 1999 році плануємо провести ряд заходів, які сприятимуть оптимізації використання виховного потенціалу гуманітарних дисциплін, а, отже, і вихованню майбутніх спеціалістів суверенної України.